

1:o såsom svensk medborgare, 2:o såsom svensk Luthersk prest. I förra afseendet anses han obrottslig — i det senare hade han att iakttaga andra pligter, uttryckta i hans aflagda prested, och dessa pligter skall han hafva öfverträtt.

Vi våga smickra oss, att i fall Recensenten, som icke känner, hvad härom uti den af oss först införda artikeln i ämnet förekommer, ville gifva sig mödan att läsa den, han der skulle finna något, som gäller emot honom, till bevisande deraf, att de presteliga pligterna inskränka sig, åtminstone nu för tiden, inom prest-embetets utöfning; och om han ej, lika med oss, kunde finna, att prest-eden, äfven efter sjelfva bokstafven förstådd, ej kan utsträckas öfver samma gräns; skulle han dock till äfventyrs kunna bringas att erkänna, att förändrade lagar kunna ändra förbindelsen af eder, ja helt och hållet uplösa den; att således, då Tryckfrihets-förordningen gjort författare-rättigheten allmän, utan att derifrån utestänga prester, och desse måste vara berättigade att författa och i tryck utgifva allt, hvad hvar och en annan äger författa och utgifva, deras ed ej kan häruti ålägga dem andra band, än Tryckfrihets-förordningen ålägger dem och andra, och följaktligen måste anses hafva i den delen genom samma förordning förlorat dess förbindande kraft, derest dess ordalag innebära något, som är hinderligt mot den allmänna författare-rätten; och att, då det skulle vara en orimlighet, om någon förbjödes att tänka, hvad honom ej förbjödes att skriva och trycka, den följden häraf är uppenbar, att så vida prest-eden stadgar något mot friheten att tänka, denna ed dock härutinnan nu mera ej kan gälla.

Om således äfven de mest bestämda ord i prest-eden emot tankans frihet skulle för vår tids prester, på denna grund, vara

kraftlösa; huru mycket mera tydligt är det icke då, att orden i denna ed lemna tankefriheten ostörd, när de verkligen icke på något bestämdt sätt uttrycka den orimliga och i evighet omöjliga fordran, att man skulle föreskrifva sin tanke någon annan lag, än den han gifver sig sjelf, och ålägga sig att tro, hvad han ogillar? När prest-eden innehåller, att presten hvarken får "hemligen hos sig sjelf hafva, eller uppenbarligen för sina åhörare predika och utsprida någon annan lära än den, som är "grundad uti Guds rena och klara ord" &c.; så kan det väl sägas, att de orden, som förbjuda, att hemligen hos sig hafva någon annan lära, äro valda, för att liksom varna mot lättsinnighet och tankans vådliga utflygter; men hvem skulle väl våga att på dessa ord fördöma sig sjelf eller någon annan för hvad han i sitt innersta tänkt? Ställda att endast uttrycka en motsats mot "uppenbarligen för sina åhörare predika," betyda de uprepade orden för ingen del detsamma, som att icke inom sig sjelf tänka och tro, utan endast detsamma, som att äfven hemligen hos sig sjelf, i sitt hus, sitt enskilda omgäinge, ej hafva och framställa för någon en annan lära, än den man i embetsutöfning måste följa.

Då vi härmed velat visa vidunderligheten af den inbillningen, att prest-eden skulle åsyfta tvång på sjelfva öfvertygelsen; hafva vi deremot för ingen del ämnat påstå, att allt, hvad Hr. T. så väl inför Consistorium, som i sina skrifter, yttrat, kunnat yttras lika gerna som tänkas, utan brott mot prest-eden, om yttrandet skett på något annat sätt, än i en examen inför förmän, hvilka omöjligen kunna betrakta en af dem sjelfva ålagd upriktighet såsom brottslig, eller ock genom det offentliga kungörande, som i Grundlag blifvit för alla utan undantag uttryckligen lofgif-

vet. Vi medgifva, att af denna lag ingen slutföljd bör dragas till uphäfvande af förbindelsen för en prest, att äfven *hemligen hos sig sjelf* icke tala emot en dogm, som i tjensteförrättning måste följas. Men sådant har mot Hr. T. icke varit i fråga. Skulle åter i prest-eden något annat, än vi här föreställt oss, vara menadt med förbudet att hos sig sjelf hemligen hafva någon annan lära; skulle uttrycket böra tydas till ingrepp i sjelfva samvetsfriheten; så säga vi, att förbindelsen af eden i denna del är afskaffad genom den lag, som, då den frigifver yttrandet, ej kan låta tanken tvingas. Och det tankens yttrande, som sker på förmäns upfordran, såsom vid examen med Herr Tybeck, kan icke vara straffbarare, än tanken sjelf. Det är derföre, som vi icke kunnat öfvertygas, att Herr T. genom sin tro eller sin på befallning aflagde trosbekännelse inför Consistorium gjort sig mera brottslig, än genom de skrifter, för hvilkas utgifvande han inför Tryckfrihets-domstol rättvisligen (äfven enligt Litt. Tidningens tanka) blifvit frikänd från ansvar.

Det är på dessa grunder, som vi trots presters examinerande i Consistorierna, till controllerande af deras renlärighet, nu mera vara ändamålslost, och som vi förfäktat, att all Consistoriernas tillsyn öfver läran ej kan hafva annat föremål, än dess förkunnande af prester i deras tjenstgöring. Får man dessutom antaga, att fråga icke är om inquisition, utan Consistorierna böra för anställande af sina renlärighetsförhör med prester äga lagliga och vetterliga anledningar, icke hemliga misstankar och sqvaller; så skola de, utan brott mot Tryckfrihets-lagen, aldrig mot en prest, såsom anonym författare, kunna någon ting i denna väg företaga. Om han missbrukat tryckfriheten; så granskas och straffas hans brott af Tryckfrihets-domstolen, utan Con-

sistorii åtgärd. Anklagas han utan att vara brottslig; så är lagen öfverträdd, och för Consistorium kan derpå ej grundas någon rättighet att känna personen eller dess tänkesätt. Ett renlärighets-förhör, anställt af sådan anledning, blir då att anse lika, som vore det anställt i följd af spioneri, hemliga misstankar och angifvelser, alldeles på inquisitionens sätt.

Men, invänder man, genom tryckfrihets-brott skulle då prest-embete aldrig kunna förverkas, emedan Tryckfrihets-domstol härom ej kan döma — och likväl är det klart, att man genom sådane brott kan förverka medborgare-rätt, till och med lif.

Vi tro, att en annan embetsman, ej mindre än en prest, kan bryta mot Tryckfrihets-lagen så svårt, att hans embete bör gå förloradt — och likväl säger denna lag lika litet, huru härmed skall tillgå, som huru med prestmans skiljande från tjensten bör förfaras. Man äger då, i båda fallen, endast att hålla sig till allmänna stadganden. Om en prest inför verldslig Rätt anklagas för mord eller stöld; hvad gör man? Jo, den verldsliga Rätten dömer honom — till straff, i fall han är skyldig — till uprättelse, i fall anklagelsen finnes falsk. Den yttrar sig icke om tjenstens förlust, utan öfverlemnar detta till Consistorium — väl förståendes i fall mannen är saker förklarad och fälld till så svårt straff, att tjensten bör honom afklädas; men alldeles icke, derest han från allt ansvar frikännes, eller dömes till ett så ringa, att tjensten dermed icke är förverkad. Consistorium får således, i senare fallet, för ingen del något tillfälle, att hos sig uptaga saken, pröfva, hvad den verldsliga Domstolen förut pröfvat, finna Prestens förhållande anordnada, än det der lunnits, och entlediga honom (såsom Litt. Tidn. säger) från dess presteliga kall.

På detta sätt hade, i fall Herr Tybeck blifvit af Tryckfrihets-domstolen fälld till det en gång mot honom yrkade straff att landsförvisas, Domstolen bordt gifva Consistorium sådant tillkänna och låta förfaras alldeles lika, som om Hr. T. för något annat än tryckfrihetsbrott blifvit till landsflygt dömd. När han åter frikändes; så afkunnades för honom genast frikännelseutslaget — och pröfningen af den honom tillvitade brottslighet var dermed slutad. Eller skulle han väl i fråga om tryckfrihetsbrott, mer än i hvarje annan anklagelse, bero af dubbel Domstol därför, att inst Tryckfrihets-förordningen uttryckligen stadgar, det tryckta skrifter ej kunna åtalas annorlunda, än denna lag bjuder — hvilket åter icke så bestämdt är stadgadt i lagarna om andra anklagelser?

Men, säger man vidare, med Tryckfrihetssaker är det en särskild beskaffenhet: pröfningen hos Tryckfrihets-domstolen får icke utsträckas till författarens hela möjliga brottslighet; den måste stanna vid åklagarens påstående; och om detta är öfverdrifvet; så frikännes författaren, ehvad han må vara skyldig eller ej till straff för en lindrigare förbrytelse. Om nu, menar man, annan Domstol uptager en fråga om slik lindrigare förbrytelse; så kan denna Domstol icke sägas hafva pröfvat samma fråga, som hos Tryckfrihets-domstolen varit anhängig.

Det skulle väl då vara en ny Tryckfrihets-domstol, som skulle anlitas. Om sådant kunde ske; vore dock Consistorium ej derigenom mera behörigt att i saken döma.

Att entlediga ifrån prest-embetet betyder i Litt. Tidn. detsamma, som att genom laga dom förklara, det embetet är förverkad. Och i denna bemärkelse talas här om entlediga, såsom om en rättighet

för Consistorium, ”i fall det, som presten gjort eller yrkat, motstrider grundprincipen för hans embete.” Hvarföre så skulle vara, säges icke; och vi behålla då den öfvertygelse, hvares grunder vi förr sökt utveckla, att det alldeles icke är Consistorium, som på detta sätt entledigar, när fråga är om den motstridighet mot embetets grundprincip, som kallas irrlärighet.

På samma sätt behålla vi vår öfvertygelse, och tro den tillräckligt motiverad, om helgden af det *dogmatiska system*, som bör ensamt förkunnas och läras i svenska församlingen. Så länge frågan endast är om *förkunnandet*, förblifva vi ense med Litt. Tidningen. Går han ett steg deratöfver; så skilja vi oss ifrån honom.

Och han gör detta steg, så fort han börjar demonstrera Herr Tybecks villfarelser. Ty då är ingalunda frågan, att Hr. T. predikat, såsom prest *förkunnat* något af hvad Litt. Tidn. mot honom anförer. Det är blott ur de tryckta skrifterna, som detta tages, ur dessa skrifter, mot hvilkas frikännande vid behörig Domstol alldeles ingen ting, af honom mer än af oss, är att påminna.

När han nu frågar, huru allt detta står tillsammans med den ed, Herr T. aflagt vid emottagandet af sitt presteliga kall; så menar han antingen, att eden sträckt sig till förbud mot tankan och välförståendes ej kunnat lossas genom en lagstiftning, som infört tankefrihet, eller ock märker han icke, att här är alldeles ingen fråga om hvad Hr. T. ägt förkunna och lära, utan endast om hvad han kunnat fritt tänka och skriva.

En följd af denna förblandning, hvarigenom Litt. Tidn. behandlar frågan om tänka och på förmäns antydning bekänna med frågan om predika och utsprida, är också jämförelsen med Officeraren, som ”inlör

"det under honom stående manskap fö-
"toge sig att framställa Exercitie-reglemen-
"tet såsom en samling af galenskaper — —
"krigs-artiklarne såsom fulla af vanvett och
"orättvisa" &c. För att finna någon likhet,
hade det bordt sägas, antingen att Herr
T. från predikstolen utfarit i grofheter af
detta slag om symboliska böckerna, eller
ock att Officeraren blott i en examen inför
sin Chef erkännt sig hysa dylika begrepp
om krigs-artiklar och exercitie-reglemente.
I förra fallet vore de båda lika fördömliga,
i det senare båda lika ostraffliga.

Att symboliska böckerna "gifva hela
"den bestämda formen åt den svenska Lu-
"therska kyrkan och utgöra enda vilkoret för
"möjligheten att vara svensk prest(?)" —
detta är enda vilkoret för den satsen, att
"när man icke längre finner sig vid" (eller
ock aldrig funnit sig vid) "den lära, som
"framställes i dessa böcker," bör man "sjelf-
"villigt nedlägga prest-embetet och begära
"befrielse från den allagda eden, med hvil-
"ken man förbundit sig att just efter dessa
"symboliska böcker rätta sitt tänkesätt i re-
"ligiösa mål." Större intolerance mot Preste-
ståndets medlemmar har svårligen kunnat
gifvas; likasom ingen af människomyndig-
het mera beroende religion. Om vårt pre-
sterskap kan finna behag deri; så är det
mindre Lutherskt, än Litt. Tidn. tror. —
Utvecklingen af detta begrepp om symboli-
ska böckernas anseende, eller den så kal-
lade Lutherska orthodoxien, hvori Litt.
Tidn. går ända derhän, att samma böcker
förklaras för *allmännelig norm* och bevis,
"i hvad mån christendomen för vår prote-
"stantiska kyrka blifvit confession och ge-
"nom den intager ett eget lif och en be-
"stämd gestalt," hindrar likväl ingalunda
Litt. Tidn. att tillåta "de Lutherska sym-
"bolernas *fria pröfnng*, huruvida de med
"bibeln öfverensstämna o. s. v." sedan han

nemligen påstått, att den allmänneliga nor-
men skall gälla för *alla dem*, hvilka i den-
na synliga kyrka vilja inträda. Huru detta
skall förlikas, är oss icke gifvet att utgrunda.

I läran om *beneficia juris* är Litt. Tid-
ningens anspråk, att helt enkelt bli trodd
på sina ord, då han försäkrar, det vid Streng-
näs Consistorii förfarande i målet ingen ting
är att anmärka; medgifvande endast, att det
i visst afseende, till iakttagande af alla om-
förmälte *beneficia* kunde varit *billigt*, att
först underrätta den *åklagade* om innehål-
let af de frågor, hvilka skulle honom före-
läggas. Att bevisa något i denna del, har
icke kommit i fråga. Om Consistorii obe-
hörighet till all befattning med saken har
ej den minsta misstanka ägt rum hos den-
ne kännare af *beneficia juris*.

Härmed är Litt. Tidningens författare
skild från vårt ämne — och vi från honom.
Det öfriga i hans vidlyftiga afhandling an-
går endast dogmatiken, hvori han gerna för
oss må hafva sina meningar i fred. Skulle
imedlertid någon vilja se ett nytt bevis,
att läran om treenigheten är obegriplig,
fullkomligt öfverträffar allt människoförnult;
så kan han knappast finna ett mera talan-
de, än hvad här blifvit i detta ämne, på
svenska, grekiska och latin, sammansatt,
(ehuru det påstås innehålla "den allmänna
"kyrkans till klarhet bragta begrepp om
"Treenighetshemligheten,") för att ådaga-
lägga, det Herr Tybeck har orätt, som icke
tror på tre personer.

Vi böra icke underlåta att äfven nu
uprepa, det vi med Herr Tybecks mystik
och villfarelser hafva alldeles intet att skaffa.
Vi finna honom blott icke vara om någon
motsägelse öfvertygad af den granskare, som
dränker sig sjelf i så mycken motsägelse.
Med deras Theologi må för öfrigt *de be-
fatta sig*, som bättre känna vetenskapen.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Af Cortes'-ledamöterna voro redan, vid sista underrättelsernas afgång (d. 18 Junii), 40 samlade och höllo partiella rådplågningar. Ingen Grand är vald, ehuru många sådane äro liberala. Äfvenså äro af militärer (dem man beskylldde att hafva verkat allt med värjan) endast 7 å 8 valda. De 40 redan samlade skola hafva beslutit att genast vid Cortes's öppnande motionera, att Persas måtte ställas för rätta, men att, så snart de voro dömda (enligt constitutionen, till döden) nåd för dem skulle sökas hos Konungen. Mot detta sista förslag skall den 80-årige Puente hafva så kraftigt satt sig, att de öfrige afstått derifrån. Man beräknar, att, bland 170 deputerade, 136 skola votera för regeringens steg. Finance-Ministerns berättelse väntas med högsta nyfikenhet. Engelsmän och Holländare hafva sina agenter och observatörer i Spanien.

Frimureriet begynner synnerligen upblomstra i Spanien; loger bildas i alla större städer. Ordens-reglorne skola vara nya och inträdet ganska svårt. De, som gjort revolutionen, skola isynnerhet utgöra de så kallade regulära murare — en särskild ny grad.

Införsel af utomlands tryckta Spanska böcker är förbuden, för att hindra eftertryckande.

Frankrike. De directa Tidnings-underrättelserna från Paris äro för närvarande af ingen vigt; censuren hindrar alla obehagliga nyheter spridande; endast två liberala tidningar finnas där numera (Constitutionel och Courrier Français); alla intressantare underrättelser smygas ut i bref eller från gräns-orterna, isynnerhet Strasburg. Af allt hvad man på detta sätt kunnat erfaras, synes oro och gäsning herrska i landet. De nya valen förmodas blifva ganska bullersamma. Arresteringarne i Paris äro täta. Främlingar och isynnerhet Studenter afresa i myckenhet. Det talas om flera deputerades, i synnerhet Lafitte's, förestående arrestering. Detta vore dock icke att önska; det blefve utan tvifvel en olycksalig signal till rysligheter. Säkert är, att han blifvit kallad till Hert. af Richelien och tillsjord; hvart de från hans hus gjorda stora utbetalningar gått. Jag är Banquier, svarade han, och lemnar ut der jag har säkerhet. — Generalerne S...s och B...n uppgifvas såsom de där i Pyreenerna och vid Auxerre samlat en tabrik corps af missnöjda. — I Nantes och Tonlouse äro theatrarne tillslutna.

Bref från Paris af d. 17 i förl. månad säger,

att det ultra-liberala partiet utspridt; att det, för att stifta oroligheter, räknar på en del af legionerna. Det hoppades, att två eller flera nyss organiserade legioner skulle uppsätta den trefärgade cocarden, och de öfriga legionerna ej förmås att gå emot dem. De ultraliberale mena, att en sådan rörelse kunde ske åt Pyrené-trakten, där en i orten född General har mycket inflytande. I dessa trakter är spänningen mellan partierna ytterst häftig. Vidare skola de ultraliberale säga sig väl veta, att Kongl. Gardet (25,000 man) är emot dem; men det får ej lemna Paris, så att resningen lätt kan organiseras i provinserna. Regeringen skall imedlertid vara väl underrättad om allt och således i tillfälle att dämpa företagen, såsom det skett i Paris, Brest och Rennes. (I Rennes, Nantes, Brest och Lamballe förnyas imedlertid oroliga upträden allt jemnt, såsom nyare underrättelser säga). — I Dauphiné är lugnet försäkradt.

De deputerade hålla på att debattera budgetten. Det enda märkvärdiga ämne, som nyss förrevarit, är om handeln med Norra America, där Congressen, såsom repressalier, lagt så hög tonnage-afgift på Franska fartyg, att den kan anses för ett förbud.

Hos Pairena öppnades debatterna öfver valagen d. 24 i förl. månad. Utskottet har föreslagit dess antagande. 27 Paire har uttecknat sig att tala.

England. Hoppet om biläggande af Drottningens sak har försvunnit. Hon har icke antagit underhusets adress. Wilberforce och Stuart Wortley blefvo illa emottagna af folket, då de foro till Drottningen, för att öfverlemnas adressen. För Brougham och Denman däremot hurrades, och Brougham måste undanbedja sig, att hans vagn skulle dragas. — Midsommarsdagen framlade de två förstnämnda Drottningens svar i underhuset —: Det lydde så: "Jag erkänner med tacksamhet Husets bemödande att i godo bilägga de olyckliga tvistigheterna. Det visar, att Huset är en värdig representant för det högsinta folk, hvilket jag är skyldig en tacksamhet, den jag aldrig kan afböda. Jag känner, att jag utsätter mig för faran att misslaga dem, som snart torde blifva domare öfver min vandel; men jag hyser det förtroende till deras rättvisa och hederskänsla, att de föreställa sig, hvad som föranledt mitt beslut. Illa skulle det anstå mig att sätta i fråga parlamentets magt eller det sätt, hvarpå det har att i hvarje tillfälle utöfva henne; men ehuru stark jag ock må känna nödvändigheten att underkasta mig dess auctoritet, så

måste dock den frågan, om jag vill göra ett förslaget steg till mitt, besvaras af min känsla och mitt medvetande, och icke af någon ting annat. Säsom undersåte i staten böjer jag mig med undergifvenhet — om möjligt, utan knot — för hvarje beslut af högsta magten. Men säsom anklagad och förörlämpad Drottning, är jag Konungen, mig och alla mina medundersåter skyldig, att icke gå in på upoffrandet af en väsendtlig fördel eller öfvergifva mitt vädjande till de den allmänna rättvisans grunder, hvilka lika skydda den högste och den lägste." — Då detta var upläst, talade General Ferguson: "Då vi nu skola gå in i denna olyckliga undersökning, hvilken, säsom Ministrarne säga, så nära rör kronans värdighet och folkets interesse i allmänhet; så hafva vi, menar jag, rätt att få uplysningar öfver det, som rör detta ledsamma ämne. Jag frågar således: var Mailandska commissionen offentlig eller privat? var den erkänd af kronans rådgifvare? har den afgifvit någon berättelse? och till hvem? Afven ville jag veta, hvem som tillsatt denna commission" — Lord Castlereagh ville icke svara, utan erinrade blott, att huset var samladt, icke för att rådslå, utan att afhöra Drottningens svar. "Om måndag kommer ämnet att företagas; det blir kanske nödigt, att allmänheten får känna det från alla sidor. Jag ger således intet svar förr än då." Upskofvet till måndagen antogs. — Lord C. tillade: "Då Drottningen begärt offentlig undersökning, så är ingen ting annat Ministrarna öfrigt, än att uppfylla Hennes Maj:ts önskan och göra anklagelsen mot henne så offentlig som möjligt. Jag ämnar göra en, på Drottningens svar till en del grundad motion, hvilken jag dock uppskjuter, tills Lordernas beslut blir bekant." Hr. Western föreslog, att debatten öfver den Kungliga propositionen måtte uppskjutas i sex månader. Detta förslag förkastades med 193 röster mot 100, och debatten utsattes till d. 7 dennes.

Wilberforce höll ett långt och eftertryckligt tal, deri han ursäktade Drottningens rådgifvare och tillskref adressens förkastande Hennes egen höga och stolta känsla. Ett hemligt utskott afstyrkte han. "Parlamentet vore tyvärr icke tadel-fritt; det har för länge vant sig att leka med Guds och naturens lagar, då det tvungit personer af Kungliga huset att uppoffra sina böjelser och förmåla sig, blott efter politiska considerationer. Hans och hans vänners högata önskan vore, att båda parternas heder och landets moraliska känsla måtte

skonas. Han kände allt hvad Drottningen lidit förr och ifrån sin första ankomst till England" (allmänt bifall) "och därför hade han önskat undersökningar undanröjda, som måste slutas lika mycket till Drottningens som de andra vederbörandes nachdel."

I öfverhuset ingaf Lord Dacre en petition från Drottningen. Denna petition hade förut blifvit lemnad till Lord Cantzleren, som ej funnit sig vid att framlägga den. "Då Drottningen blifvit underrättad", hette det, "att rättegång mot henne skall börjas i Öfverhuset, finner hon sig föranlåten att nalkas deras Högvälborenheter säsom petitionär och undersåte. Nu som alltid förklarar Hon sig fullkomligt beredd att framträda mot hvarje Hennes heder rörande anklagelse, och Hon upmanar till den oinskränkteste undersökning af Hennes upförande; men protesterar för det första mot all hemlig undersökning; och skulle Öfverhuset det oakadt yrka på en mot all lag och rätt så stridande procedure, så måste hon, för det andra, förklara, att hon äfven af ett så constitutions-vidrigt förfarande ingen ting kan hafva att frukta, så vida det icke företages, innan de vittnen ankommit, dem hon utan uppskof tänker skaffa hit, för att lägga i dagen hela väfnaden af de mot henne uppsunna ränkor. Hon önskar skyndsamhet, och å hennes sida skall ingen tidsutdrägt försörakas. Men Drottningen kan icke tro, att Huset ännar begår en så skriande orättvisa och gilla en hemlig undersökning af Hennes uppförande, därvid Hon eller Hennes fullmäktige ej vore värvarande, under det att hennes försvar kommer att hvila på vittnen, som icke på några veckor kunna hinna hit. Så snart de anlända, skall Hon anhålla hos Deras Högvälborenheter, att de procedera på hvad sätt de anse mest öfverensstämmande med rättvisan. Men medelertid och innan det första steget tages, anhåller Hennes Maj:t att i dag genom sina fullmäktige, vid skranket, få höras öfver ämnet." Detta sista bifölls, och Hrr. Brougham, Denman, John Williams och Vizard framträdde för skranket. De båda förra försvarade Drottningens sak, och yrkade hvad petitionen innehåller. "Två månaders uppskof betydde ingen ting, om rättvisan därmed kunde befordras." — Beslöts att d. 27 taga petitionen i öfvervägande. — Sednare tidningar (af d. 30 Junii) berättar, att Öfverhusets hemliga utskott begynt sina sessioner, och att man väntade dess Betänkande i början af sistl. vecka.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 17 Julii.

Sine ira, studio et metu.

Utdrag ur Vesterås Länds-Cansliets
Bref-Concepter för den 3 Julii 1820.

Till Konungens Befallningshafvande i
Stockholms Län.

Dahlkarlen Haga Eric Olsson, hvilken med Ord. Fång-transporten från Stockholm Lördagen den 24 nästlidne Junii här inträffade, för att, enligt Herr Landshöfdingens förpassning, vidare till hemorten Kopparbergs Län förfordras, var dervid så sjuk och svag, att oaktadt genast tillkallad läkarevård samt dessförutan åtnjutande all öm skjötsel, han dock dagen derpå afled; och i ena(?) nästan lika sjukliga och svaga tillstånd ankom med transporten den 1:sta dennes Lifstidsfången Olof Könsberg, som dock ännu är vid lifvet, ehuru mycket svag. Då vid fästad upmärksamhet härvid, så väl detta Läns Fång-Gevalldiger intygat, att vid desses mottagande, Extra Gevalldigern Lindström på tillfrågan förklarar, att omförmälte arrestanter vid mottagandet från Smedjegårdshäktet varit lika sjukliga, som då de vid Litzlena anländt, och ifrån Smedjegårdshäktet måst, som under vägen, lyftas på och af åkdonet, samt öfrige medföljande fångar ej mindre häruti instämt, utan äfven berättat, det Eric Olsson och Könsberg begärt att få vid Smedjegården fördröja såsom alltför svage att kunna resa, men sådant af

vederbörande Vaktbetjente blifvit förvägradt, hoppas jag, att detta omänskliga och lagstridiga förfarande billigt fäster Herr Landshöfdingens upmärksamhet till den undersökning och rättelse, som detta förhållande synes påkalla.

Rätteligen utdragit betygar. Vesterås Lands-Canzli den 10 Julii 1820.

Ex Officio
C. W. ALMGREN.

Afskrift.

Till Konungens Befallningshafvande i
Vesterås.

I anledning af Skrifvelsen den 3:dje innevarande månad angående arrestanterne Haga Eric Olsson och Olof Könsberg, får jag tillkännagifva, att på sätt bifogade läkare-attest innehåller, dessa arrestanter före afsändandet varit så tillfrisknade, att vilstandet i friska luften jemte rörelse ansågs för dem både nyttig och nödvändig; hvadan jag icke finner någon vidare undersökning, i afseende å det anmärkte förhållandet vid deras afsändande, af omständigheterna påkallas. Stockholm å Lands-Cancelliet den 6 Julii 1820.

DAN. EDELCREUTZ.

A. R. VON SYDOW.

Likheten med Originalet intygar

C. W. ALMGREN.

Afskrift.

Arrestanterne å Smedjegårdshäktet Haga Eric Olsson och Olof Könsberg hafva en längre tid varit å häktet besvärade den förstnämnde af skörbjugg jemte diarrhoe och den senare af skörbjugg i ganska hög grad. Dessa båda voro på bättringsvägen, då de afsändes från häktet, och det i den förmodan *) att fria luften och rörelsen under resan, mera än de på häktet brukade medicamenterna, skulle bidraga till deras restituerande; — Dahlkarlen Olsson var visst vid afsändandet mycket svag, men diarrhoen hade afstadnat, ehuru den skörbjuggsartade ställningen lika fullt fortfor — men Könsberg deremot var så vida tillfrisknad att han redan öfver 3 veckors tid kunnat vara ute på gården och hvarför mindre fara var för honom att resa, i synnerhet som ombyte af luft och rörelse äro de bästa medel för dylike sjuke. Stockholm den 6 Juli 1820.

N. W. GRUBBENS.

Likheten med Originalet intygat. Westerås Lands-Canzli d. 10 Juli 1820.

Ex Officio

C. W. ALMGREN.

Om vi föreställa oss, att vi vore den stackars Dalkarlen Haga Eric Olssons anhörige, denne sjuklings, hvilken, ehuru han åkte på fångskjuts, likväl icke synes hafva varit häktad för brott, utan endast skolad *försfordras till hemorten*, såsom förmodligen passlös; hvad skulle vi väl säga om den vägrade undersökningen öfver orsaken till hans död? Skulle vi finna oss tillfredsställda med den blotta *förmodan* af en person, som icke är läkare, utan blott Chirurg (kanske knappast Chirurgiæ Magister), att *fria luften och rörelsen på ett fångförare-åkdon skulle bidraga till sjuklingens restituerande*,

*) Förmodan.

önskönt ingen ting mer om honom kunde intygas, än att han var *på bättringsvägen* (således icke *tillfrisknad*), då han afsändes från häktet, och afsändes i ett sådant tillstånd, att han *måst lyftas på åkdonet*?

Vi förmoda, att det Landshöfdingembete, som trott sig skyldigt att fästa vederbörandes upmärksamhet på det *omenskliga och lagstridiga förfarandet*, likväl icke anser sig tillständigt, att å annan behörig ort angifva saken till den beifran, som densamma nu ytterligare kan förtjena. Om då den offentlighet, vi deråt gifva, kunde härtill på något sätt bidraga; så skulle vi deri finna ett bevis på nyttan af en sådan offentlighet.

NÄRINGSFRIHET.

Till upfyllande af vårt i N:o 55 gifna löfte, gå vi nu att visa, huru Kongl. Commerce-Collegium öfver detta ämne tänkte för icke många år tillbaka.

Hvar man känner Rikets Ständers vid 1809 års Riksdag fattade, genom Riksdagsbeslutet och Kongl. Kungörelsen den 6 April 1810 utfärdade, af Konungen gillade beslut om "förändringar och jemknin-gar uti Riksståndens innehafvande och stad-fästade privilegier, förmåner, rättigheter och friheter." Sättet, huru denna lag, i allt öfrigt efterlefvad, kommit att blifva overksam i det stadgandet, att *idkandet af all borgelig näring, emot åtagande af deremot svarande borgelig tunga, är en rättighet för alla medborgare-klasser*, torde vara mindre allmänt bekant. Imedler-tid finnas härom handlingar, från trycket utgifna år 1812, som vi ansett förtjena allmän upmärksamhet och dertöre trott oss här böra, så vidt af oss beror, i minnet återkalla.

Deras titel är: *Handlingar, till Kongl. Maj:t i underdånighet ingifne, om rätta förståndet af Kongl. Kungörelsen d. 6 April 1810 angående allmän näringsfrihet i städerna.* Att denna titel är oriktig, i afseende på den Kongl. Kungörelsens föremål, faller genast i ögat. Men anledningen dertill torde vara, att de, som väckt frågan, ej funnit förståndet af denna kungörelse behöfva någon rättelse i annat, än hvad *städernas* näringsfrihet angår. Första uppräningen är en skrift af Stockholms Stads Hall- och Manufactur- samt Minut-handels- och Handtyrkeri-societeter till Borgerskapets Femtio Äldste, hvaruti klagas, att Stadens Handels-Collegium *tillåtit sig* att genom utfärdade så kallade taxeringsbevis uti borgeliga näringsgrenar inlåta åtskillige mer och mindre kände personer, utan någons föregångne hörande och utan all pröfning af deras behörighet. Som anledningen till en sådan "mot borgerskapets privilegier samt gällande författningar stridande" åtgärd förmodades vara hämtad från meranämnde Kongl. Kungörelse, hvars ordalydelse och grunder endast skulle innesfatta, att alla medborgare, utan åtskillnad af stånd, må vara obetaget att ingå i borgerliga näringar; så anhölls hos Femtio Äldste, att "i fall rättelse ej på annat sätt kunde vinnas, hos Kongl. Maj:t måtte i underdånighet anmälas *det irrige begrepp*, som blifvit fattadt och följdt, om rätta förståndet af ofvannämnde på Rikets Ständers beslut grundade nådiga Kungörelse, med underdånig hemställan, om icke Kongl. Maj:t täcktes genom vederbörande låta anbefalla stadens Magistrat och Collegier, att vid behandlingen af sådana frågor, som röra utöfningen af borgelig näring, ställa sig till efterrättelse de till ordnings vinnande uti handel och handtyrkerier redan utkomne, aldrig Societeterne vetter-

"ligen uphäfne, och således gällande författningar." — Femtio Äldste ingingo derpå, i egenskap af Stockholms Borgerskaps representanter, till Kongl. Maj:t med en underdånig föreställning emot det förmenta ofoget, hvilket påstods hota borgerskapet med en allmän uplösning. De medgäfvor, att rättigheten för alla medborgare-klasser till idkande af all borgelig näring visserligen, såsom befastad genom Borgare-Ståndets bifall, iklädt sig arten af en gällande föreskrift till rättighet för medborgare af alla stånd och klasser att utöfva borgeliga näringar. Men egennyttan, sade de, och sjellsväldet hade ej stannat vid denna enkla, naturliga och bokstafliga tolkning, utan man ville föreställa sig, att rättigheten för hvar och en att ingå i borgeliga näringar uteslöt all efterlefnad af de skyldigheter och (NB) *de förberedande anstalter*, hvilka genom lagar och särskilda författningar tid efter annan blifvit föreskrifna. Af de Handels-Collegii åtgärder, hvarigenom det *tillåtit sig* att genast i näringsgrenarne inlåta personer af olika stånd och yrken, hade väl Magistraten tills vidare *inställt verkan* och, genom den *upmärksamheten* att öfverlemnna anmälningarne till Femtio Äldstes utlåtande, ådagalagt sig vara betänkt på utvägar att *afböja* de missbruk, som blifvit tillbudne. Men för ämnets viktiga inflytande på borgerskapets bestånd, hade Femtio Äldste *likväl* ansett sig höra till Kongl. Maj:ts nådiga pröfning detsamma *tillika* öfverlemnna — förmodligen under någon tvekan, huruvida Magistratens rätt att förklara och suspendera lagstiftande maktens författningar kunde i längden blifva godkänd. De Femtio Äldstes skrift går för öfrigt, lika med Societeternas, ut på att bevisa, det afsigten med den beviljade närings-friheten icke varit aman än den, att man må äga *ingå* i nä-

ringarne, men ingalunda att de dermed följande skyldigheter, hvaribland (välförståendes) skyldigheten att *hafva lärt* det näringsyrke, hvarå *burskap* sökes, utgör sjelfva hufvudgrunden, skulle till deras kraft och verkan uphöra — det vill, med andra ord, säga, att det icke är *idkandet* af all borgelig näring, såsom orden lyda, utan *lärandet* af all borgelig näring, som blifvit en rättighet för alla medborgare-klasser, och att, ända tilldess vi fingo denna rättighet år 1810, voro vi födda till vissa yrken och fingo ej ens efter läro-år och burskapssökande *ingå* i några andra. Vi hafva i sanning att tacka det Riksstånd, som med ädelmodiga upoffringar af privilegier och förmåner betalte åt oss det Vällofl. Borgareståndets bifall till emancipationen från en sådan indelning i österländska kaster! Huru lyckliga äro vi ej nu emot hvad vi voro före år 1810! Icke att vi just kunna upleta den lag, som någonsin påbjudit kastfördelningen eller hindrat någon att efter läro-år få burskap på hvad yrke han behagat; men vi hafva ej heller, såsom nu, ägt en högtidlig lag, stiftad af Konung och Ständer, hvarigenom denna *näringsfrihet* blifvit uttryckligen medgifven — ty annat är, såsom vi veta, att en sak är medgifven, och annat att den icke är förbuden.

Man skulle kunna falla på den tankan, att vi likväl fått *någon* ny frihet genom det i fråga ställda stadgandet, i det vi nu kunna pocka på mästarbref och burskap, sedan vi genomgått läro-åren; hvilket vi ej förut kunde, enär vederbörande ägde pröfva, om flere embetsbröder, än de, som redan funnos, kunde försörja sig i den stad, der vi anmälte oss. Men äfven detta vore öfverspändt, såsom de Femtio Äldste uti deras skrifter förfaktat, och såsom erfarenheten visat, då vederbörande för in-

gen del afstått från sin pröfningsrätt i omförmälte afseende.

Kongl. Commerce-Collegium, hvars underdåniga utlåtande är infordradt och finnes bland de tryckta handlingarne, har deremot ej allenast helt annorlunda förklarad den införda näringsfriheten, utan och yttrat sin egen öfvertygelse om nyttan deraf på ett sätt, som visar den mest bestämda *böjelse för uphäfvande af hvad som kallas skrå* och det utan alla *considerationer för beskattningsgrunder, medborgliga rättigheters fördelning*, eller andra beståndsdelar af den *antagna samhällsordningen*.*) Det är genom ett utdrag af detta underdåniga utlåtande, som vi vilja visa Kongl. Collegii då yttrade tänkesätt om det rätta och nyttiga i frågor af denna beskaffenhet. På följande sätt yttrar sig Collegium:

”Då Riksdags-beslutet den 2 Maji 1810 och Eders Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse af den 6 April samma år utvisa, att Ridderskapet och Adeln, såsom vilkor för upoffrandet af vissa bland Ståndets rättigheter och friheter, hvarå verkställighet jemväl redan följt, ibland annat fordrat, ”att idkande af all borgerlig näring, emot åtagande af deremot svarande borgerlig tunga, ”må blifva en rättighet för alla medborgare-klasser,” och då detta vilkor blifvit ej mindre Stånden emellan öfverenskommit än äfven af Eder Kongl. Maj:t till framtida eftersefnad och iakttagande i nåder bifallit, anser Collegium meningen af detta förbehåll, likasom af Borgare-Ståndets dervid afgifne förklarande och Eder Kongl. Maj:ts nådigst meddelade stadfästelse, icke vara inskränkt inom den tränga gräns, som manufactur- Handtverks- och Minuthandels-Societeterne i Stockholm samt Borgerskaps Femtio Äldste sökt gifva densamma,

*) Se Bihaget till N:o 54.

ty rättigheten till borgerliga näringars idkande efter genomgången läro- öfnings- och tjenstetid eller aflagde prof och undergångne förhör, har uti fäderneslandet aldrig varit någon viss class af medborgare, med andras uteslutande, förbehållen, och har således ej eller kunnat blifva ett föremål eller villkor för Ridderskapet och Adeln att äska, för Borgare-ståndet att medgifva, eller för Eder Kongl. Majt att fastställa. Collegium anser tvertom, att genom Eder Kongl. Majts i dess Nådiga förordning af den 6 April 1810 gifne stadfästelse å hvad Rikets Ständer, i afseende på mera fritt och ofjättradt idkande af borgerliga näringar, sig emellan öfverenskommit och beslutat, *alla dermed icke förenlige äldre Författningar böra betraktas såsom fullkomligen uphäfne*, på lika sätt som de, hvilka angå fordne uteslutande rättigheter att besitta Säterier och Bergsmans-hemman, samt fordne undantagen i roterings- och inqvarterings-skyldighet m. m. I Collegii tanka kan således hvad Rikets Ständer vid 1809 års Riksdag beslutat, och Eder Kongl. Majt i Nåder bekräftat och anbefallt angående idkande af borgerliga näringar, icke annorlunda uttolkas, än att *rättighet är öpnad för alle medborgare-classer i Riket, att utöfva dessa näringar, emot åtagande af motsvarande borgerlig tunga, utan hinder eller tvång af de vilkor och föreskrifter, som äldre lagar och författningar utstakat angående burskaps-vinnande, skråordning i allmänhet eller mångfaldige serskildte reglementen för serskildta skråer och societeter m. m.*

"Om denna uttolkning behöfde stärkas af annat än tydliga afsigten, som blifvit satt i fråga, af Eder Kongl. Majts Nådiga Påbud af den 6 April 1810, så finner den yttermera grund af sammanställningen emellan detsamma och tydliga meningen af Regeringsformens 60 §, hvaruti monopolier

förbjudas i allmänhet och äfven uttryckeligen för corporationer, under hvilken benämning, utan all tvekan, skrå-embeten inbegripas."

"Att på andra grunder och för andra orsaker, än dem Statens säkerhet fordrar, hindra eller förbjuda någon af dess medlemmar, att söka sin försörjning af den slöjd, för hvilken han antingen har naturlig fallenhet, eller hvaruti han förvärfvat sig färdighet, är i Collegii tanka icke allenast stridande mot hvarje medborgares naturliga rätt, utan har äfven en skadelig inflytelse på hela samhället, emedan det qvälver arbetshågen, som väckes och befordras, af behofvet för egen bergning och begäret att, om möjligt är, samla något derutöver. — Icke dessmindre halva, så väl i Sverige som i andra länder, vissa corporationer tillkommit, hvilka förstätt att småningom förskaffa sig uteslutande rätt att idka vissa handverk och näringar, med förbud för alla andra att deruti för egen räkning arbeta, och med rättighet att, såsom det kallas, jaga den eller dem som söka föda sig med den konst och det yrke, de lärt, utan att vara införlifvade med skrået eller corporationen deraf. — Ännu år 1719 hade svenska handverkerierne icke hunnit långt i skråförmåga. Förordningen af den 26 Maji samma år bjuder: "att hvar och en utan åtskillnad, som något handverk lärt och här i landet tänker bosuten blifva, efterlåtes sådant obehindradt och utan förbindelse till skråer eller embeten, det vare sig uti mästerstyckens förfärdigande eller annat, och det under namn af frimästare, sedan han förut hos vederbörande Magistrat angifvit, hvad slags handverk han ännu drifva, samt burskap derå vunnit, hvori han då hafver att njuta alla de friheter, som i skrå-ordningen mästare i skråerne förundte äro, så i anseende till öpne verk-

släder som läropojkar och gesäller, hvilke för äfven så giltige som andre, de der varit under embeten, agtas skola. Sådane frimästare med deras utlärdede gesäller äga frihet att gå i skräer, och kunna äfven embetsmästare träda i frimästerskap." 1720 års skrå-ordning och Förordningen af den 2 Junii 1724 medgifva samma vilkor, men år 1751 hade skrå-corporationen redan vunnit den stadga och inflytelse, att den genom Ständernes underdåniga föreskrift utverkade frimästerskapets uphäfvande. Med detta steg var det hufvudsakligaste afgjort i tällingen emellan näringsfrihet och skråtvång, och ifrån den tiden har skråmästerskapet icke låtit något tillfälle förbigå, att ännu mera befästa dess monopolium, som aldrig bevisligen tillskyndat eller möjligen kan tillskynda det allmänna; någon fördel, utan tvärtom, genom utestängande af en fritäflan, fjättrar idogheten och motverkar möjligheten att erhålla bättre tillverkningar, samt icke blott inskränker den arbetsföresverkningsförmåga, utan äfven tvingar honom att öfvergifva sin rätta bestämmelse, och lägger såmedelst grunden till allmän fattigdom samt mångfaldiga olyckliga följder. — Men det är ej nog, att skrå-inrättningen, betraktad såsom ett monopolium, blottställer för fattigdom alla dem, hvilka hindras att få fritt nyttja deras krafter och skicklighet, såsom naturlig rätt, billighet och det allmännas fördel det äska: den befordrar äfven armod ibland sjelfva skråmästarne, ty den driftige och skicklige mästaren kunde naturligtvis arbeta för bättre köp än den försumlige eller mindre dugelige, och följaktligen genom flere beställningar och afnämmande snarare komma i välstånd; men han vågar icke vara billigare på sitt arbete, af frugtan att af sina medbröder hatas och förföljas."

"De betydliga utgifter, hvilke under flere titlar erläggas vid burskaps vinnande

af en skrå-handtyverkare till embetets cassa, uti omkostnader i afseende på det så kallade mästerstyckets förfärdigande, till skådemästares förplägning m. m., antingen bereda mästarens obestånd genom åsamkade skulder, eller skola ersättas af den köpande allmänheten, eller ock inträffar både det ena och andra. Genom mästares och gesällers täta sammankomster i deras gillen och herbergen ökas utsväfningar och liderlighet, äfvensom af de sednares ledighet på frimåndagar och dylikt, hvilken kostnad och tidspillan måste stadna på arbetet och på dem, som arbetet förbruka, utom det att dylike sammankomster kunna äfven understundom bidraga till störande af allmänna lugnet, och att genom sammansättningar upjaga prisérne å arbetet. En af mångfaldige burskapstvister häntad erfarenhet har visat, huru ofta de, som äro stadde i lofligt upsåt att söka försörjning genom det handtyverk, hvarå de användt läro- och gesälltid, blottställas för obilliga hinder, oskäligt raktande af mästerstycken, uppehåll och matande rättegångar, samt huru de föreskrifne formaliteter, som hafva för ändamål att inom skrå-näringarne bibehålla en viss ordning, missbrukas och nyttjas blott såsom medel att försvåra vägen för den mästerskapssökande, och afskräcka honom från hans föresatts. Skrå-inrättningen, som således under flere afseenden är ett verkeligt hinder uti handtyverkarens eget välstånd, och motverkar det ändamål, som skulle befordras, samt undergräfvor just deras väl, till hvilkas förmån den är upfunnen, är tillika mångfaldigt skadelig för hela allmänheten, emedan den förorsakar mindre tillgång på arbete, än en fri arbetsäflan skulle åstadkomma, samt följaktligen äfven ökar arbetets dyrhet. Om hvar och en vore tillåtet att arbeta hvad han kunde, huru mycken tillverkning skulle då icke åstad-

kommas, som nu försummas, huru mycken tid, som nu förspilles, blefve icke derigenom nyttigt använd, och huru mycket bättre köp skulle icke vinnas å handverksvaror. Det är orimligt att tro det vara skadeligt för staten, om alle dess medlemmar frambragte eller tillverkade allt, hvad i deras förmåga stod. — Deraf skulle tvertom följa, att samhället icke hade brist på sådana förnödenhets-varor, som kunna tillverkas inom riket, och att de, hvar och en i sitt slag, betaltes efter deras rätta och sanna värde, i möhn af den tid, slit och konst, som deras tillverkning fordrade.”

(Forts. e. a. g.)

UTLÄNDSKA NYHETER.

England. Inga nyare underrättelser än af d. 30 Junii.

Konungen har, genom bådskap till parlamentet, föreslagit bestämmande af nya Stats-anslag till Dess bröder och systrar, emedan de förra med Konungens död uphört. — Om valet till parlaments-ledamot för Dublin, efter den allidne Grattan, hafva förekommit debatter i underhuset. Den ministerielle kandidaten, Ellis, hade, vid sista underrättelsen, 634 röster, och unga Grattan, den allidnes son, 382. Den förra är Cantzli-Råd (Mäster in Chancery) och Sir J. Newport föreslog i anledning deraf, att en sådan plats måtte förklaras oförenlig med en plats i parlamentet. Förslaget antogs, sedan Ministrarne och Ellis fått höra bittra sanningar, och Lord Castlereagh förbehållit, att stadgandet ej skulle hafva retroactif verkan på Ellis. — Lord John Russel har i underhuset angripit Ministrarne för de våldsamer de tillåtit Sir Th. Mailland att utöfva på Joniska öarna, i synnerhet i Parga. ”Ministrarne hafva alltid förklarat, att de önskade återbringa Europa i sitt förra läge; i stället hafva de störtat flera stater. De hade skolat återställa Venedig, och de hafva gjort det till intet, äfvenså Genua, äfvenså Sachsen, äfvenså Parga.”

Ifrån alla håll inkomma adresser till Drottningen. En bland dem (från invånarne i Nottingham och trakten deromkring) innehöll det häftigaste tadel mot regeringen ej blott för dess åtgärder mot Drottningen, utan ock i afseende på den

nöd, hvori regeringen störtat landet. ”Så upriktigt jag ock måste beklaga den nöd,” svarade Hennes Maj:t, ”som trycker en del af mina medundersåter, så får jag dock afhålla mig att utforska de sannolika orsakerna dertill eller skrifva dem på de allmänt uppgifna uphöfsmännens räkning. Då jag kommit hit i landet, för att rättfärdiga mig, så kan jag i min rättvisa sak icke inblanda politiska anfall.”

Frankrike. Pairerne hafva d. 28 Junii, med 141 röster mot 56, antagit den nya vallagen, som derpå blifvit öfverlemnad till Konungen och redan är kungjord i Moniteuren. De Paire, som hufvudsakligen talat mot förslaget äro: Grefve Ségur, Marsk. Gr. Jourdan, Grefvarne Boissy d'Anglas, Daru och Cornudet. Gr. Lanjuinas talte öfver det.

Öfverläggningarne om budgetten äro slutade i Dep. Kammaren, och mängden hälsosam inskränkning är gjord. D. 27 afbröt Constant dessa öfverläggningar genom en märkvärdig angivelse, att nemligen agenter utan laglig fullmakt, med ordres grundade på ingen författning, genomstruko departementerna, för att bemäktiga sig de deputerades correspondencer. Så hade brefven från Sarthe-departementets fyra deputerade blifvit confiscerade af en polis-agent hos dem, till hvilka de voro ställda. Han framvisade ordres undertecknade med namnet Mounier; och brefven skulle, enligt ordernas innehåll, skickas till Paris; däremot hade dock domstolen i Mans satt sig. Agenten hade sagt sig hafva befallning att upfånga alla politiska correspondencer. Detta vore således ett ströftåg (expedition) emot en hel deputation; och de deputerades brevväxling med sina committenter vore med våld afbruten. Agenten hade genomgått alla, sedan tre år, af Sarthe-departementets fyra deputerade skrifna bref. Ett sådant ofog borde Kammaren förekomma, och C. föreslog därför, att öfverläggningarne måtte uppskjutas, tills Ministrarne förklarar sig öfver en så våldsamt handling. — Finance-Ministern visste ingen ting om saken, men påmint att, såsom Kammaren väl kände, stämplingar förevarit, dem rättvisan var på spåren. Hade olagligheter förefallit, så kunde ju de ansvarige anställarne tilltalas, och det vore oförsvarligt att dermed afbryta discussionerna öfver budgetten. Talaren hade bordt föreslå en adress till Konungen. — Hr. C.: ”Förkastar Kammaren mitt förslag, så kan man aldrig hoppas rättvisa af honom. Det heter väl, att rättvisans väg är öppen; men man behöfver ju Statsrådets tillåtelse, för att gå honom. Address har jag icke

velat föreslå, för att ej begrafva mina besvär i ett hemligt Utskott, utan gifva dem den största möjliga offentlighet. Vår tribune ensam är nu mera fri; tidningarne måste tåga och man har nekat dem att aftrycka en Pairs tal, som Kammarern förordnat skulle tryckas. — Ultras skriade beständigt och C. återtog sin motion. — Moniteuren tog sig genast för att vederlägga honom och förklarade, att icke Policens Gen. Directör (Mounier), utan Justitiæ-Ministern förordnat en undersökning i Mans om demagogische umtriebe, att Postens hemlighet icke blifvit förrädd, alldenstund inga oförseglade bref blifvit borttagna o. s. v. Detta åter har C. vederlagt i sjelfva Moniteuren och med bref bevisat, att en viss Pascal framvisat sådana ordres, som de i fråga varande, undertecknade af Mounier. "För öfrigt är det mig kärt," tillägger C, "att auctoriteterna få läsa mina bref."

Men det är icke blott de liberale, som angripa Ministrarna. Laisné de Villeveque, vid discussionen om Marinbudgetten, besvarade sig öfver det oförsvarliga sätt, hvarpå Martinique och Senegal styras, huru negrerne omenskligt behandlas, huru slafhandeln gynnas o. s. v.

Spanien. Det har fordrats ansträngningar att utesluta los Afrancesados ur representation. Ett par af dem lära dock vara valda. — Sjöfolket i Cadiz har vägrat tjena, emedan solden ej blifvit ordentligen utbetalt.

America. Man börjar tro, att Insurgenterna åter underkasta sig Spanien. Säkert är åtminstone, att Bolivar hos Morillo begärt och genast fått pass för två underhandlare.

Turkiet. Enligt några berättelser — i synnerhet från ställen, där legitimiteten högt aktas — är Ali Paschas läge ingen ting mindre än fördelaktigt, och han sjelf i begrepp att underhandla. Enligt andra deremot, har han eröfrat och plundrat Salona, där Storherrns trupper planterat Profetens fana. I ett bref från Venedig berättas till och med, att han levererat en afdelning af Portens trupper slagning och segrat.

Tyskland. Darmstädtska regeringen har gifvit efter för Ständernas beslut, och Landtdagen är åter öpnad. Likaså den Badenska. — Kungen i Würtemberg reser till Italien, följd af sitt folks välsignelser.

Stockholm. Kongl. Maj:t, som insett de oöfgenheter, dem jernhandteringen en längre tid varit underkastad, genom de hinder och det tvång, som enligt nu gällande författningar äga rum vid Tackjerns uphandling och försäljning, har, i hänseende härtill och med hämtadt stöd af Riksens Ständers underd. önskningsar vid flera Riksdagar om utvidgad frihet i Tackjerns-handeln i allmänhet, genom Förordning af d. 30 sistl. Junii, i näder stadgat: 1:o att Osmunds och Tackjern förblifver förbudet till utförsel, utom till Finland, enligt tractaten d. 17 Sept. 1809; 2:o Bergsmän och andre, som inom Bergslagerne tillverka Tackjern, äga hädanefter att försälja denna vara till hvem de finna förmånligast och som äger rätt att köpa den, utan rubbning i alla contracter och öfverenskommelser, icke grundade på författningar, som genom denna Kongl. Förordning uphållas; 3:o Ägare af Stångjerns och Ämnes hamrar, hvilka helt och hållet eller till en del äro grundade på Köpe-Tackjern, äfvensom ägare af Gjuterier, få köpa sitt Tackjern af hvilken Bergslags-tillverkning, de finna tjenligast; 4:o Ägare af Stångjerns- och Ämneshamrar åter, hvilka helt och hållet eller till en del äro grundade på egen blåsning, skola verkställa den, till det belopp, som privilegierna stadga. Dock äga sådana utom Bergslag belägna verk fri försäljning af hvad de utöfver sitt behof tillverka; 5:o Om de helt och hållet eller till en del på egen blåsning grundade verk, genom olyckor eller andra gällande skäl, sättas ur stånd att fullgöra blåsningsskyldigheten, äger Kongl. Bergs-Collegium att för någon kortare tid bevilja köp af Tackjern. Denna Kongl. Förordning kommer att gälla från och med d. 1 Nov. 1821.

H. E. Stats-Ministern för Utrikes ärenderna Hr. Grefve von Engeström anlände till staden d. 13 dennes och har inträdt i Kongl. Regeringen samt i utöfningen af sitt embete.

Landshöfdingen i Vesternorrlands län, Hr. Ammiral Aschling är död.

Under sistl. vecka har på metall-vägen här blifvit clarerad och under lastning liggande omkring 10,000 Skeppund af alla slag.

STOCKHOLMS COURIER

Thorsdagen den 20 Julii.

Sine ira, studio et metu.

NÄRINGSFRIHET.

(Forts. fr. N:o 57.)

En felaktig grundsatts vid inrättningen af skrå synes äfven den vara, att då, såsom högsta angelägenhet, fordras, innau en ny verkstad kan tillåtas, att noga undersökning skall anställas genom mästareprof, om idkaren dertill äger nödige insigter, befinnes likväl ej, att deraf med säkerhet kan förväntas, det på samme skicklige arbetares verkstad skall alltid tillverkas lika godt arbete, och när en Skrå-Mästares enka vill fortfara att drifva sin allidne mans verkstad, anses intet mästareprof nödigt."

"Att igenom skrå-inrättingars uphävande, konster och slöjder skulle förfalla samt till och med minnet deraf utplånas, är ett yttrande, som ej borde väntas i nittonde århundradet. Det motsäges af alla tiders erfarenhet, ty aldrig har någon anstalt blifvit vidtagen af skrå-embeten inom dem sjelfve, till oduglige handtverks-arbetens kasserande, eller till införande af arbets-metoder, som kunde spara tid, rudimateria och tillverkningskostnad, men säkerligen har skrå-embetsmyndigheten varit mycket hinderlig för handtverks- och konstslöjders framsteg. De länder, hvarest inga skråer finnas, sakna visst icke slöjder, utan tvertom äga dem i hög grad af fullkom-

lighet. Den uteshlutande rätt, som i Drottning Elisabeths tid blef gifven till handtverks idkande i då varande Engelske Städer åt dem, som genomgått sju års lärotid i samma handverk, har i senare tider flere motståndare än förfäktare, äfven i Englands äldre städer, der detta förordnande, såsom icke formeligen uphäfvit, ännu åberopas. — I de sedermera tillkomne så kallade manufactur-städerna, till hvilka berörde förordnande icke sträckes eller får sträckas, har slöjdefrihet bragt Engelska idogheten till högsta höjd i denna väg. — Äfven i Sverige hafva de slöjder, hvilka icke lyda under skrå, till en del blifvit bragte till utmärkt fullkomlighet; men att genom skrå-författningar vilja bestämna, hvilka och huru många skola tillverka vissa arbeten, är att tvinga allmänheten att köpa dessa arbeten dyrare, än deras godhet och naturliga värde medgifva."

"Sådane författningar hafva lagt oöfvervinnerliga hinder mot utbredande af idoghet och välmåga, samt tvungit en myckenhet gesäller att på utrikes orter söka bergning, hvilka aldrig till fäderneslandet återkommit. — Det har förhållit sig med skråinrättningen likasom med alla andra af vana och fördom fästade missbruk, att den fått en slags häfd, och att då skråtvånget varit tillåtit genom författningar, mängden af förbrukare trott sig deruti finna ett nödvändigt

öndt, som ej kunde rättas och afhjelpas. Likväl och då både *skråordningen och alla öfriga rörande ifrågavärande inrättning sedermera utfärdade stadganden icke äro annat än ekonomiska anstalter, lämpade efter förra tidens lynnen, kan och bör äfven en sådan inrättning, enär den nu mera finnes olämplig och skadande för det hela, ändras och jemnkas efter behöfvat och omständigheterna, så att en oinskränkt arbets- och näringsfrihet tillåtes.* — — —

Vi måste förbigå mycket af detta rikhaltiga utlåtande, hvilket sträcker sig äfven till åtskilliga mindre detaljer af ämnet och synes oss i allt uthärda profvet af sträng granskning. Dessa detaljer syfta bland annat på sådana begränsningar, som blifvit ansedde nödige till förebyggande af frihetens missbruk, och grunda sig dels derpå, att flera borgeliga näringar skola vara af den grannliga beskaffenhet, att de icke kunna anförtros åt andra, än personer af erkänd skicklighet eller af en viss vederhäftighet, dels också på angelägenheten af ordentliga kontrakter imellan handtverksidkare och de arbetare, som behövas till biträde i handteringen. I förra afseendet föreslås likväl alldeles icke några läroår eller skråreglor, utan endast, "att dem, som ville "idka sådane handteringar, vid hvilkas ovarsama utöfvande allmän fara skulle kunna "upstå, eller leverera varor af den beskaffenhet, att densamma ej af hvarje någorlunda van och upmärksam köpare vid skeen "de handel kan utrönas, måtte blifva ålagdt "att, innan deras åstundan beviljas, förut "aflägga prof af de till den sökte näringsgrenen erforderlige egenskaper och insigter" — och sådant inför vederbörande Magistrat, som öfver profvet skulle inhämta dertill utsedde Kommitterades yttrande. De kontrakter åter, som Kongl. Collegium trott böra upprättas imellan näringsidkarne och

deras arbetare, skulle tjena att befordra ordning och hastigare slut på upkommande tvister och försäkra husbönderne mot förluster på de skulder, som arbetarne kunde hos dem åsamka sig. Dessutom omtalas betänkligheten af annan ändring i de om erhållande af handelsrättighet hitills utkomna författningar, än att i afseende på vissa handelsgrenar, såsom klädes- och sidenkram-, victualie-, läfts- och linkramhandel m. fl. befrielse från läro- och tjensteårs uthållande skulle äga rum, och att, hvad de öfriga angick, tiden till deras lärande ej bestämdes, när den, som anmälte sig, i öfrigt vore af god fräjd och kommen till myndiga år — allt föranledt af den öfvertygelsen, att det skulle mera skada än gagna, om borgarerätt på handel medgafs hvar och en, som sig dertill anmälte, helst en slik frihet i denna näringsväg snart skulle inlocka en mängd oerfarne ynglingar, äfven af den arbetande klassen, som i detta folkfattiga land på ett nyttigare sätt kunde sysselsättas. Slutligen framställes till Kongl. Maj:ts nådiga upmärksamhet det sjelftagna tvång, som blifvit infördt, på handeln med inhemska handtverksvaror, utan all anledning af gällande lagar och författningar. Kongl. Collegium anmärker, att genom Kongl. Brevet af den 14 December 1802 och den 20 Juli 1804 det blifvit satt utom tvifvelsmål, att handtverksarbeten i allmänhet, som inom Riket förärdigas, äro att anse såsom lösliga handelsvaror, och utvecklar derefter omständligt orimligheten af det sjelftagna tvånget, samt föreslår utsträckande af det redan gifna friheten derhän, att det må vara hvar och en tillåtet att, om och när han för sig nyttigt finner, ifrån hvilken stad i Riket som helst, för eget behof förses sig med handtverksvaror. Vi kunna ej neka oss, att införa följande:

"Man skulle knappt kunna föreställa sig en emot allmänt gagn mera stridande anstalt, än att vilja göra afsättningen för Svenska tillverkningar mindre fri, än för främmande: och likväl hafva okunnighet och fördomar förmått underhålla den sällsamma och förtryckande orättvisa, att likasom mera upmuntra den utländske än inhemske tillverkaren. Främmande varor, som äro till införsel i Riket tillåtna, få obehindradt transporteras emellan Rikets städer, och der hållas till salu af dem, som till handel äro berättigade, hvaremot man söker så inskränka rörelsen i anseende till de varor, som af svenska händer tillverkas, att de, utom vid frimarknaderne, icke skola få föryttras å andra ställen, än der de blifvit åstadkomne, och det i allt fall ej af någon annan än tillverkaren. — Följden af denna besynnerliga närings-principe vore, att hvarje stads innevånare borde åtnöjas med de arbeten, som af dervarande handverkare kunde anskaffas, änskönt andra städer voro i tillstånd att tillbjuda varor af både bättre beskaffenhet och till lindrigare pris, och de locala förmoner, som på den orten framför den andra gynnande en eller annan tillverkning, skulle således ej få lända till idkarens och allmähetens gemensamma nytta. Denna orinliga inskränkning äger icke stöd uti något regeringens stadgande, utan har förmodeligen tillkommit genom vissa skrå-embetens enskildta inflytelse, och genom felaktige begrepp om de rätta medlen att främja handtverkeriernes upkomst. Det olika förhållande, som härvid företer sig i anseende till serskildta handteringar, utmärker äfven nogsam, att man icke följt någon allmän regel i detta ämne. — Flere handtverkerivaror, såsom snickare- och stolmakare-arbeten, hattar, knappar, både af metall och spundne, spännen, borstar, kammar, handskar, läder m.

fl. hafva från längre tider tillbaka blifvit räknade bland handels-artiklar. — I synnerhet har sistnämnde vara med fullkomligaste frihet blifvit föryttrad från den ena staden till den andra och på de fleste ställen i öppna handelsbodas hållen till salu. — Ibland alla borgerliga rörelser är ingen, som kan anses mindre gynnad af förmåner och rättigheter, än garfveri-närings. — Utom vanlig väg till bürskap derå för dem, som genomgått lärograderne, medgifva författningarne en hvar, utan afseende på stånd, att idka läderberedning på engelska sättet eller med ekbark, hvilken betydliga del af handteringen, äfven i afseende af manufactur-verk, drifves å landsbygden. — Handeln med läder emellan städerna och uti städerna är alldeles obehindrad och derjemte införskrifning af utländskt läder tillåten; och då garfverierne, oaktadt denna, i anseende till stadsmanna-handtringen, ovanliga både tillverknings- och försäljnings-medtäljan, som i frågan om den oinskränkta införseln af utländskt läder kanske skulle tyckas strida mot de i allmänhet erkände hushålls-principer, hvilka hafva inhemska näringars befrämjande till föremål, icke dessmindre kunna bestå, samt gifva bergning åt idoge omtänksamme idkare, synes man skäligen kunna draga den slutsatts, att den täflan emellan inrikes städers handtverkare, hvarom nu är fråga, alldeles icke kan vara dem skadelig."

"I alla väl beställda stater har man varit angelägen att befordra en nyttig gemenskap emellan handel och slöjder, att förena köpmannens och slöjde-Idkarens interessen och söka leda den förres omtanka till sådana speculationer, som kunde lända den senare till upmuntran. — Ibland de anstalter, hvilka blifvit ansedde såsom mest verkande till manufacturernes hjälp och förkofran, har derföre varit att befrämja en

sådan förbindelse emellan dem och handels-corpsen, såsom det rätta medlet att få inhemska tillverkningar kringspredde och af-sättningen utvidgad, och det är obegripligt, att erfarenheten om den väsentliga förmön, som fabrikerna häraf dragit, ej kunnat öfvertyga en del skrå-embeten om deras miss-tag, då de outhärligen sträfvat att emotstå och förekomma, hvad som kunnat medföra deras egen ej mindre än det allmän-nas nytta."

Så resonerar ett verkligt Commerce-Collegium, fästade sin upmärksamhet på läderneslandets, ej på enskilda corporationers fördelar. Det enda, man kunde hafva att anmärka, när saken betraktas från denna stora synpunkt, vore, att förslagen i vissa delar gå ut på inskränkning af den frihet, hvilken enligt Commerce-Collegii egen, visserligen välgrundade förklaring, redan ligger uti de bestämda orden af 1810 års Kongl. Kungörelse. Hvilketdera är rättare, antingen det, som stadgas i denna författning, eller de ändringar, Collegium föreslagit, må lemnas derhän. Men helgden af det i fråga varande stadgandet, såsom tillkommit genom utbyte af verkliga ståndsprivilegier emot tillfälliga ekonomiska stadganden, hvori ett stånd trott sig finna sina enskilda fördelar, bör utan tvifvel uprätthållas och ingen ändring i det vilkor, som det upoffrande ståndet betingat sig, äga rum annorlunda, än på samma väg, som detta vilkor tillkommit. Oförenligt med Commerce-Collegii tanka är ej heller detta begrepp om saken, enär Collegium visserligen kan hafva väckt de omtalte förslagen under förutsättning deraf, att Kongl. Majt endast efter föregången behörig öfverläggning hos Rikets Ständer skulle vilja bringa dem i verkställighet, så vidt de funnes stridande mot den gifna författningen.

Kongl. Commerce-Collegii utlåtande

har icke undgått vederbörandes upmärksamhet. Stockholms Borgerskaps Femtio Äldste hafva inkommit med underdåniga påminnelser deremot och rent ut förklarad systemålet med sin underdåniga ansökan vara, "att vederbörande Embetsverk kunde i Nåder anbefallas, att af den omtvistade nådiga kungörelsen, i hvad den angår rättighet till borgelig närings idkande i städerne, ej draga annan mening, än att vid upkommande frågor om burskap iakttaga den ordning och de föreskrifter, som allmänna lagen och flere författningar innehålla" — således att uphäfva den nådiga kungörelsen jemte Riksdagsbeslutet, hvarpå den grundar sig, och återinföra den lag och de författningar, hvilka derigenom blifvit uphäfna.

Såsom nyss sades, förstå vi ej, huru frågan, hvem som har rätt, Commerce-Collegium eller de Femtio Äldste, näringsfriheten eller skråväsendet, skulle kunna slitas annorlunda än genom Rikets Ständers medverkan. Det känna vi, att en sådan medverkan ännu ej tillkommit, men också att 1810 års Kongl. Kungörelse icke esterleves, i hvad den angår den allmänna rättigheten att idka borgelig näring emot åtagande af borgelig tunga. Vi veta derjemte, att discussioner om näringsfrihet förevarit vid de Riksdagar, som hållits efter utfärdandet af nämnde nådiga kungörelse, samt att Borgare-ståndet, biträdt af ett annat stånd, hållit sig ihärdigt vid skrå-författningar och skrå-principer; men också att de två öfrige stånden för ingen del bifallit uphäfvande af den år 1810 stadgade näringsfriheten; och det hoppas vi, att dessas motstånd skall för all framtid göra dess uphäfvande omöjligt.

Vi äro icke okunniga derom, att, såsom Kongl. Commerce-Collegium ganska riktigt anmärker, "Skrå-ordningen och alla öfriga rörande denna inrättning sedermera

utfärdade stadganden icke äro annat än ekonomiska anstalter, som kunna ändras och jemkas eftes behofvet och omständigheterna," ehuru det ej heller undfallit oss, att Borgare-ståndet, äfven efter 1810, förfäktat skrå-ordningen såsom ett ståndsprivilegium, hvilket ej utan alla Riksståndens bifall och Konungens sanction skulle kunna häfvas — hvaraf åter följer, att 1810 års lag, som innehåller skrå-ordningens uphäfande, borde anses blott genom detta uphäfande hafva egenskap af privilegium, så vida det annars är lika viktigt för andra stånd som för Borgare-ståndet att behålla samma fördelar, dem detta vill göra till privilegier.

Men fastän vi tvertom betrakta skrå-författningarne i och för sig sjelfva såsom verkligen ekonomiska stadganden, dem Konungen äger gifva och uphäfva; kunna vi dock icke föreställa oss, att den kontraktsform, hvari näringsfrihetens stadgande år 1810 tillkommit, skulle betyda ingen ting. Ridderskapet och Adeln har, för Rikets räddning ur nöd och förlägenhet, gjort ädelmodiga upoffringar af sina privilegier, — sådana upoffringar, att hvad som återstår inskränker sig till blott och bart deltagandet i lagstiftningen — och lika ädelmodigt vid dessa upoffringar fäst ett vilkor, som det för egen del alldeles icke behöfde, (inedan Ridderskapet och Adeln redan var i besittning af närings-privilegier) det vilkoret, syftande endast och allenast till samma stora ändamål, fäderneslandets räddning ur nöd och förlägenhet, att all borgelig näring måtte vara fri, att national-idogheten måtte vinna lif och utrymme för att verka till fäderneslandets väl. Detta vilkor är antaget af dem, som derigenom upoffrade — icke en rättighet, då det redan låg i Konungens hand att om det inbillade privilegium förordna — men en fördel, låt vara tvetydig, men åtminstone icke af dem sjelf-

va så ansedd. Den ende ännu, som i afslutandet af detta kontrakt kunde vara intresserad, var Konungen, i afseende på Hans makt att om det ekonomiska i näringarne förordna — och Konungen har gillat kontraktet. Hvad betyder detta annat, än att Konungen sjelf afsagt sig rättigheten att bryta detta kontrakt? Lika litet kan någon af de kontraherande ensidigt bryta det; och det måste således bestå, tilldess begge kontrahenterne öfverenskomma om dess uphäfande och Konungen dertill lemna bifall. Då nu Ridderskapet och Adeln för ingen del samtyckt ett sådant uphäfande, har det ej heller kunnat ske; och således gäller i denna stand, hvad 1810 års Kongl. Kungörelse innehåller om rättighet för alla medborgare-klasser att idka all borgelig näring.

Den fråga, som af Stockholms borgerskaps Femtio Äldste i de granskade handlingarne blifvit hos Kongl. Maj:t framställd, är, efter detta begrepp, ingen annan än den, huruvida en gällande lag skall efterlefvas eller icke. Kongl. Maj:t har ej ännu besvarat denna fråga — saken hvilar. Också behöfves ej Konungens svar på en sådan fråga. Man vet det förut.

Men lagen, hafva vi sagt, efterlefves icke. Stockholms Magistrat har, för sin del, enligt hvad vi redan sett, *inställt* verkan deraf; och dagligen se vi, uti mål om burskaps vinnande, Skråförfattningarne åberopas och följas, ej blott i Stockholm, utan i hela Riket. Vi vilja tro, att Konungens Ministrar, som funnit tjenligt att icke besvara den ofvannämnde samhällsvidriga *) frågan, så behandla alla dessa burskaps-mål, att åtminstone i Kongl. Maj:ts nådiga Resolutioner på inkommande besvär icke märkes något beroende af skrå-författningarne. Men det borde väl icke vara

*) Hvad som syftar att göra lagar overksamma kalla vi samhälls-vidrigt.

omöjligt, att göra ogillandet af laglös illiberalitet så eftertryckligt, att äfven de, som handtera sakerna, innan de komma till Kongl. Maj:t, lärde sig att lyda lagen. Också skulle man tycka, att om än hela tillställningen af Stockholms Borgerskap i öfrigt ej förtjente någon åtgärd, det dock kunnat vara i sin ordning att gifva lämpligt svar på den oförtäckta bekännelsen, att Magistraten *inställt verkan* af hvad som skett i följd af 1810 års Kongl. Kungörelse, och haft den *upmärksamheten* att till Femtio Äldstes utlåtande öfverlemna, såsom burskapsfrågor, de gjorda anmälningarne om näringars idkande.

Att äfven Kongl. Commerce-Collegium skulle göra sig skyldigt till afvikelser från den lag, hvares helgd och tydlighet det så uttryckligen inför Konungen förfäktat, det syntes väl minst att befara. Imedlertid känner man, att äfven Kongl. Collegium behandlar såsom burskaps-mål, efter gamla vanligheter, alla inkommande besvär öfver vägrad tillåtelse till närings idkande och dömer deröfver med återopande af skräförfattningarne; och vi hafva sett i Bihangget till N:o 54, hvilka tänkesätt om näringsfrihetens nytta Kongl. Collegium, äfven i allmänna frågor, bekänner, i rak motsats mot den liberalitet, hvarmed det yttrat sig vid det nu i fråga stälde tillfället. Skrä-privilegiernas de, ännu, liksom då, afskaffade skräprivilegiernas helgd är nu för Kongl. Collegium ungefär densamma, som helgden af 1810 års, ej mindre i dag än för 9 år tillbaka beständande, lagstiftning då var. Skräcorporationernas, nu liksom då, af lagen redan åsidosatte interesse ligger Kongl. Collegium nu föga mindre om hjertat, än hela allmänhetens, nationalindustriens, näringsfrihetens interesse då låg.

(Forts. c. a. g.)

Till Redactionen af Stockholms Courier.

(Insändt)

Den, som icke tror på raisonnementer (eller, som vederbörande kalla det, kannstöperier och skrik) om den herrliga verkan af skrän i näringar, tror väl icke, äfven om man visar honom "hålen efter spikarna", eller de handgripliga verkningarna. För den, som föresatt sig att aldrig tro eller medgifva mer, än hans eget intresse tillåter honom att tro eller medgifva, för honom skrifer jag icke; men för den, som vill se, då han kan se, vill jag yttra några tankar, föranledda af hvad vi dagligen hafva för ögonen.

Priserna på alla landtmannavaror hafva fallit och hålla på att falla till en på många år okänd låghet. Orsakerna vill jag icke söka utforska, ehuru det kanske ej vore svårt; ty de höra icke hit. Verkingen se yi och vilja deraf draga de slutsatser, som föranledas af det olika förhållandet i andra afseenden.

Under det spannemål, ved, kött, smör, hö, ull och med ett ord alla landtmannavaror betalas med circa hälften emot hvad de kostade för ett par år tillbaka; fordrar ännu Skomakaren, Skräddaren och hvarje annan skråborgare lika mycket för sitt arbete, som han fick de åren, då materialerna för hans arbete, matvarorna för honom och hans folk, värmen och ljuset i hans rum kostade honom dubbelt mot hvad de nu kosta. Han slår icke af, emedan han icke är tvungen dertill, genom täflan med någon annan. Om ock priset på nämnde varor ännu sjönke till en fjerdedel af hvad det nu är; så vore han visst icke ensfaldig nog att sänka priset på sina tillverkningar; ty han kan uppehålla det vid hvad det är. Landtmännen från Södermanland, Upland, Westmanland, Finland, kunna icke träffas och öfverenskomma om hvad de

skola begära för sina varor; men handtverkare, som utgöra ett skrå och hafva en föreningspunkt i det så kallade *embetet*, kunna det. Torgpriserna rätta sig efter tillförselns mängd; men skrået kan hålla mängden alltid likadan, då ingen, utom ett visst antal, får tillverka. Den mängd, som consumeras, är alltid lika stor, åtminstone i det närmaste, och äfven landtmännen skulle således kunna hålla sina varor i huru högt pris de bekagade — om de blott ägde en föreningspunkt, en låda, där de finge öfverlägga, jemte lagar, som skyddade dem mot för många medtäflare.

Såsom ett botemedel mot stegrade priser på de dagliga nödvändighets-varorna, har man upfunnit så kallade Taxor, hvilka bestämmas af vissa auctoriteter. Att dessa taxor dock icke alltid, eller till och med sällan, varit hvad de bördt vara, det vittnar erfarenheten, och man har redan hållit vad; att nästa hyrkusk- eller åkaretaxa icke blifver lägre, då höet kostar 6 sk., än då det kostade 24, eller brödtaxan då säden kostar hälften mot förr. Inträffar sådant, så är det oförsvärligt, ehuru kanske icke oförklarligt.

Till Allmänheten.

Efter sju månaders qvarstad, har under den 17 sistl. Junii tryckta Skriften *Försök att omvända Opinionsen i frågan om Röösgren och Tortur* blifvit till försäljning frigifven och finnes åter på Boklådorna; hvilket tillkännagifves till underrättelse för dem, som ännu kunde önska att veta, *hvarföre den blef indragen.* — Derjemte upptäcker utan då äfven, hvad som i denna skrift möjligen må vara användbart på de åtgärder, vi ännu hafva att vänta uti det stora Tortur- och arresterings-målet,

hvilket hittills icke i någon del hunnit bringas till slut, ehuru kan hända mångens uppmärksamhet längesedan tröttnat att följa det.

UTLÄNDSKA NYHETER.

Spanien. Då Quiroga, såsom vald deputerad, afreste från Cadiz till Madrid och öfverlemnade befälet öfver Leonska arméen åt Riego, utfärdade han dag-ordres, af detta innehåll: "Under ingen förevändning får käppen brukas på de soldater, dem jag har den äran att anförä. Officerarne få ej bära käppar. Om någon brister i disciplin eller lydnad, skall han dömas efter krigsartiklarne; mindre förseelser bestraffas efter compagnie-police-ordningen och med straff-tjenstgöring."

Conservadoren talar om en revolutions-plan i Madrid, om liknöjdhet hos folket för constitutionen, om klemmighet mot 1814 års förrädare, dem man låtit undkomma till Portugal, om de, utan ett närmare uppgifvet brott, så länge häktade Lorencinerna, om en hop Engelsmän, som ankommit och hvilkas afsigter syntes misstänkta o. s. v. — I Cadiz är häktad en Officer, som smädat constitutionen och Riego. — Från Valencia talas om gäsning i Murcia och ett förslag att störta constitutions-stenen.

Frankrike. Vid öfverläggningen d. 3 denncs om Budgetten föreslog General Tarrare, som nyss var hemkommen till Paris, att Budgetten måtte förkastas, för den ådagalagda fullkomliga odugligheten hos en regering, som genom sina undantags-lagar och Chartaus kränkande hade tillintetgjort landets fri- och rättigheter. Han blef på Barthe-Labastide's formliga proposition, med stor pluralitet, visad till ordning; men detta bullrande mellanspel uptog största delen af sessionen.

De för National-subscriptionen anklagade (Gévaudan, Etienne, Odillon-Barrot, Merilhou och Pajol) äro frikände af Assis-Rätten; men alla de i målet inblandade Tidnings-Utgifvare, utom Dunoier, äro fällda till flera månaders fängelse och betydliga böter. Redactören af den ursinniga ultras-tidningen Drapeau blanc har deremot blifvit, för smädelse mot regeringen, dömd till en månads fängelse och 200 Fr. böter, som är minimum af de för sådant brott utsatta straff. Man har an-

märkt, att liberala förbrytare alltid dömas till maximum.

En Capitain vid Jägare-regimentet Somme, vid namn Michael Nicephoros Stephanopoulos, har sökt att äfven få kalla sig Comnenos.

Generalen Vicomte Donadieu hade en dag kommit till Hert. af Richelieu och besvärat sig att ej hafva blifvit placerat i actif tjenst. Hertigen sade honom, på Konungens befallning, att krigs-budgetten var färdig och att Krigs-Ministern derföre ej kunde bevilja hans ansökning; och då denna dessutom var skrifven i en oanständig stil, så begärde Konungen, att han återtog den, men lofvade tillika att fylla hans aflöning ur sin egen Cassa; men att icke placera honom i verklig tjenst, der till hade Konungen sina goda skäl. Detta förkastades med stolthet och Donadieu är arresterad.

Kamrarne torde just i dessa dagar hafva slutat sina arbeten och sessioner. — Decazes, som redan lär hafva gått till London, hade före afresan dagligen sina förmak fyllda af de förnämsta personer, Ministrar, Pairs, Deputerade, Konstnärer o. s. v.

England. D. 4 dennes afgaf Grefve Harrowby, i Öfverhuset, Hemliga Utskottets betänkande, som innehöll: "Utskottet har undersökt de framlagda papperen och funnit dem innehålla anklagelse (charge) mot Drottningen för ägtenskapsbrott med en utländing och tillvitelse om det tygellösa uppförande. Dessa documenter styrkas genom instämmande vittnesmål af flera på åtskilliga orter boende personer. Utskottet finner sig således pligtigt, ehuru innerligen det beklagar denna nödvändighet, att föreslå, det huset skrider till en högtidlig criminel undersökning öfver dessa angifvelser, hvilka tillvita Drottningen ett uppförande, som i högsta grad vanhedrar henne sjelf, nedsätter kronans ära och stöter landets moralitetskänsla." — Grefve Liverpool steg upp, för att till följande dagen annonsera en på detta betänkande grundad bill, men anmärkte, att han ej ämnade proponera någon vidare procedure med billen, innan den höga person, hvars karakter den rörde, vore tillfrågad, när det fölle henne lägligt, Lorderne af oppositionen fattade i tillfället och höllo tal.

Öfver allt har visat sig en stor enthusiasm för Drottningen, och från de aldri viktigaste corporationer (Londons, Westminster, Southwarks, Yorks m. fl. borgerskap) hafva till henne inkommit adresser, som allmänt bland annat innehålla

det bittraste tadel mot regeringen. De aflämnas vanligen af orternas parlaments-ledamöter och högsta embetsmän. Drottningens svar äro utomordentligt väl sammansatta och smickrande för Engelska folket. Dock anmärkte man, att Southwarks deputation icke fick något skriftligt svar, emedan Brougham var sjuk. Hvar hon visar sig, spännas hästarna från hennes vagn och den drages af folket. En dag hade hon promenerat och okänd farit igenom staden, ända till dess hon kom ut ur Alderman Waitmans krambod, der hon stigit in; men då blef hon igenkänd, och de vanliga fröjdebetygelserna begynte. Uppmärksamheten är på det högsta spänd, och man väntar resultaten af Hemliga Utskottets beslut, hvilket väl icke är en befallning till Öfverhuset (såsom någon tidning oriktigt fattat ordet), men dock torde leda detsamma. (Engelska posten, som, efter vanligheten, bordt komma i går på föremiddagen, var ännu icke kommen i går aftons, så att man känner ingen ting nyare, än hvad Tyska tidningar innehålla).

Canning troddes, i enlighet med sina förr yttrade tänkesätt, träda ur Ministären, om en bill mot Drottningen proponeras. Äfven taltes om parlamentets prorogerande, eller blott ojournerande, till d. 1 Nov. The Times berättar äfven, att underhandlingar åter skulle vara å bane; hvilket dock synes omöjligt nu mera, sedan utskottet afgifvit sitt betänkande.

Enligt stadgarna för underhusets inre ordning, arresteras den ledamot, som uteblifver från ett Utskott, där han är usedd att sitta. Detta hände här om dagen bland andra sjelfva Lord Castlereagh och General-Sollicitorn, och de sluppo ej lösa, förr än de betalt den bestämda pligten.

America. Några underrättelser säga, att fiendeligheterna mellan Insurgeuterna och Morillo uphört; andra att denne skaffat sig fartyg, för att kunna draga sig undan.

På den nu började halfva årgång af denna Tidning kan, efter vanligheten, prenumereras på Deléens & Co boklåda med 3 R.d B.co. Af den slutade halfva årgången finnas ännu några completa exemplar att tillgå.

STOCKHOLMS COURIER

Måndagen den 24 Julii.

Sine ira, studio et metu.

NÄRINGSFRIHET.

(Forts. fr. N:o 58.)

Den anonyme Insändaren af en i N:o 57 införd uppgift, att Kongl. Maj:ts nådiga Circulär-bref till Dess Befallningshafvande af den 18 Augusti 1810 angående förändring af skjutsväsendet blifvit från Jemtland besvaradt den 6 Augusti 1811, har ännu icke för Redaktionen gifvit sig tillkänna. Men i stället har Redactionen kommit i tillfälle att bestyrka hans uppgift med följande 2:ne betyg:

1:o Att det underdåniga Betänkande Kongl. Maj:t uti Circulair af den 13 Augusti 1810, från samtelige Dess Befallningshafvande i Näder behagat infordra, rörande en förbättrad ordning vid Gästgifverierne i Riket, efter föregångne förberedande åtgärder, den 6 Augusti 1811 författades, samt den 8 i samma månad med posten härifrån afsändes; det varder härigenom intygadt. Östersunds Lands-Canzli den 11 Julii 1820.

På Landshöfdinge-Embetets vägnar

G. M. RAMSTEDT. O. BERGER.

2:o Att ett till Kongl. Maj:t i underdånighet adresserat Fribref om 3:ne lods vigt, ifrån Konungens Befallningshafvande i Jemtland, med Posten den 18 Augusti 1811, härifrån blifvit afsändt; det varder, enligt Postprotokollet, intygadt. Östersunds Kongl. Post-Contoir d. 12:te Julii 1820.

CARL ER. GRANSTRÖM.

Postmästare.

Sofismerna, hvarmed näringstvånget än i denna stund hos oss förfäktas, borde nu mera vara likaså likgiltiga som vanmäktiga, sedan lagen är på frihetens sida; och om lagen sjelf ej kan göra sig gällande; så må man än mindre hoppas, att blotta vederläggningen af dessa sofismer skall hafva någon verkan. Hvad som bör göras och såsom en national-angelägenhet betraktas, är att hvar och en, hvars rätt förnärmas genom vägrad åtlydnad af lagen i enskilda frågor, fullföljer på högsta ort sin talan med all möjlig kraft och lägger sanningen i klar dag inför en Konung, som är näringarnes och all borgerlig frihets mest nitiske beskyddare, och visserligen ingen ting högre önskar, än att se Sig oberoende af orimliga tvångslagar, för att öfverlemna nationens industriella kraft åt dess högsta möjliga utveckling. Dugliga saksförare för ett sådant ändamål kunna icke fela. Redactionen af denna tidning skall göra sig en pligt af att inför allmänheten redovisa den framgång, deras bemödanden vinna.

Imedlertid, och som på motsägelser aldrig blir ända, torde mången finnas, som anser oss hafva alltför lättsinnigt behandlat, hvad vi kalla sofismerna, hvarmed näringstvånget förfäktas, om vi alldeles för-

bigå det, som i de af oss granskade handlingar blifvit anfördt emot friheten och emot kraften af den lag, hvarigenom hon är stadgad. Vi torde då få hoppas våra läsares bifall till uptagande af det förnämsta i denna väg, hvilket ligger uti de Femtio Äldstes underdåniga påminnelser öfver Kongl. Commerce-Collegii utlåtande. För att lätta läsningen, torde det icke finnas otjenligt, att inkasten jemte de svar, vi derpå hafva att gifva, ställas i form af samtal, hvari vi lägga de Femtio Herrar Äldstes yttranden i *Skråmannens* och svaren i *Frihetens* mun.

Skråm. Borgareståndet har, enligt dess protokoll den 18 October 1809, ej frånträdt sina privilegier, utan fastmer under deras uttryckliga åberopande yttrat, att då de icke angingo personerne utan blott näringarne, de icke heller funnos lägga hinder i vägen för hvilken klass af medborgare som helst att idka borgerlig näring.

Frih. Så mycket bättre. Då hafva edra privilegier äfven förut icke inneburit all den skråmässighet, Ni nu förfäktar. Att det stadgande, hvarigenom den alldeles uphörde, blifvit befästadt genom *Borgareståndets bifall och iklädt sig arten af en gällande föreskrift till rättighet för medborgare af alla stånd och klasser, att utöfva borgerliga näringar*, det är edra Femtio Äldstes egna ord uti första skriften till Konungen. Här är således icke fråga om bristande bifall af Borgareståndet till den utfärdade lagen, utan blott, huruvida den, så beskaffad som den är, kan så förklaras, att den står tillsammans med skråväsendet. Jag gissar, att Ni gör ert bästa.

Skråm. Utan tvifvel. Enligt det protokoll, jag åberopat, har Borgareståndet vid den förklaring öfver sina privilegier, jag nyss omtalte, fästat det af Ridderskapet och Adeln redan förut, på förhand, som

man säger, antagne vilkor, att den närings-sökande borde uppfylla alla med näringen förknippade skyldigheter samt näringen blifva förenad med *borgerlig tunga*. Härå följjer otvunget, att Borgerskapets privilegier i denna del ännu äro oförtryckt bestående, ty man har endast medgifvit något, hvar emot privilegierna icke lade hinder i vägen.

Frih. Och till de med näringen förknippade skyldigheter räknar Ni äfven dem, som näringen iakttagert mot skrået, d. v. s. mot sig sjelf — de, icke skyldigheter, men rättigheter, hvilka skråmännen, för näringens skull, skaffat sig. Jag hade annars trott, att näringens skyldigheter voro hennes skyldigheter mot staten, och att med *borgerlig tunga* förstods den tunga, som borgare draga, icke den, som de pålägga, för att försvåra inträdet i deras yrke och dess utöfvande. Att man måste skatta för sin näring, derpå har jag aldrig tviflat. Men att läroår, mäter-prof och burskap skulle få namn af borgerlig tunga, det var Er förbehållet att lära mig. Jag trodde, att om sådant skulle duga till något; så vore det till sjelfva näringens uphjelpande; men att hvad som endast tjenar näringen sjelf till nytta, ej kan innefattas uti dess tunga eller skyldigheter. Det är derfore, jag trodde, att man icke kunde syfta på bibehållande af några sådana, verkliga eller inbillade fördelar, då man endast talte om näringens skyldigheter. Än mindre kunde man syfta på fördelar blott för näringens idkare — jag tager Er på orden: här är icke fråga om personerna, utan om näringarne.

Skråm. Jag åter tror, att hädanefter som hittills ingen får idka borgerlig näring, utan att hafva genomgått lärotid, förfärdigat mäterstycke, presterat examen o. s. v. och att hvar och en näringsidkare, behörfigen antagen, ej kan undgå att deltaga i

de onera och Stadsens rätt, som innefattas under ordet borgelig tunga.

Frih. Stadsens rätt skulle man dock kunna utgöra, utan att hindras i åtnjutande af den allmänna rättigheten till idkande af all borgelig näring. Jag finner det således icke mödan värdt att tvista om riktigheten af benämningen, då stadsens rätt föres under onera, som kallas borgelig tunga. Men när man nu deltagar äfven i all stadsens rätt, och likväl icke får utöfva den näring, man behagar; hvad har man då vunnit på 1810 års concessioner?

Skräm. Hvad man vunnit? Jo, att hvarje klass medborgare, vare sig Adel, Prester, Bönder och Landtbrukare, Ståndspersoner eller Tjenstemän, ej må uteslutas ifrån rättigheten att få idka borgerlig näring, enär de uppfylla hittills vanliga skyldigheter, och lika med alla andra burskap ägande borgare deltaga i borgeliga onera: ett förhållande, hvilket hittills ej ägt rum, emedan man ansett borgare-rätts åtnjutande incompatible med egenskapen att tillhöra någon af de upräknade medborgare-klasser; men häraf följer alldeles icke, att alla författningar för burskaps erhållande och för rätt till närings idkande, som ej har afseende på personens stånd, utan blott på hans skicklighet, skulle vara uphäfna.

Frih. Verkligen? Man har ansett borgare-rätts åtnjutande incompatible med egenskapen att tillhöra någon af dessa medborgare-klasser. Jag tror det äfven. Men så har man ansett endast derföre, att man om borgare-rätt haft ett annat begrepp, än det man måste göra sig, sedan den innefattar blott den för alla lika öppna rättigheten att idka borgelig näring. Ty om den fordna borgare-rätten är incompatible med egenskapen af Adelsman, Prest, Ståndsperson; så är idkande af all borgelig näring icke derföre incompatible med nä-

gondera af dessa egenskaper. Men just uti omöjligheten att förena borgare-rätten, sådan Ni föreställer Er den, med egenskapen af Adelsman och Tjensteman, bör Ni finna ett bevis, att med näringarnes öppnande för alla medborgare-klasser ej kan menas blott rättigheten att ingå i dem efter skrå-ordningen. Till ingen medborgare-klass, utom Adels, födes män i Sverige. Att alla klasser kunna idka näringarne, vill dock säga, att man får idka dem, sedan man redan tillhör en klass, och med kvarblifvande i den; ty att öfvergå från den ena till den andra, har lika litet varit förbudet, som att från början bestämma sig för hvilkendera man velat. Som nu den gamla borgare-rätten icke låter på detta sätt förena sig med tillhörigheten till en annan medborgare-klass; så kan borgare-rätt af denna beskaffenhet ej mera finnas.

Skräm. De betänkligheter, säger jag, hvilka i anledning häraf naturligen upstå, huruvida nu lättare än förr de svårigheter må undvikas, som nödvändigt uppkomma af sådanes antagande i handel och handverk, hvilka skulle förena egenskapen af flere Riksstånd i samma personer, tilltror jag mig ej att ens kunna försöka att undanrödja; och dem hafva de Femtio Äldste öfverlemnadt till Kongl. Maj:ts eget höga eftersinnande.

Frih. De hafva gjort väl. När med antagande i handel och handverk förstås uthållande af läro-år och det mera; då upresa sig verkligen de mest effertänkliga svårigheter för Adlingars, gamla Presters och andra gamla Tjenstemäns antagande uti de löfliga Skrålådorna. Får man åter utan omsvep företaga sig, att drifva hvad näring som helst; så låter detta sig rätt väl göra för dessa och alla andra slags medborgare. Hvad angår sådana, som i